

ANTONI CHOŁONIEWSKI

DUCH DZIEJÓW POLSKI

Wstęp. Idea życia zbiorowego. Naród i król. Szlachta polska. Unie. Swobody jednej warstwy. Tolerancya wyznaniowa. Prawo i życie. Wojny polskie. Szerzycielka wolności. Wypędzenie Europy. Upadek państwa. Duch dziejów Polski na tle chwili dzisiejszej.

Dziesiąty tysiąc.

KRAKÓW 1918.
NAKŁADEM AUTORA.

**Kolekcja
Emila Kornasia**

TREŚĆ:

Str.

WSTĘP 3

IDEA ŻYCIA ZBIOROWEGO 16

Wśród rosnącego absolutyzmu w Europie — rozwój swobód w Polsce. Swobody obywatelskie i polityczne. Naród źródłem władzy. Ustrój państwowy. Zasady. Sejm polski i jego kompetencje. Intensywność życia publicznego. Rzeczpospolita.

NARÓD I KRÓL 26

Wolna elekcja panującego i prawo do korony. Stosunek do osoby monarszej. „Artykuły Henryczańskie”. Król-prezydent. Prawo o wypowiedaniu posłuszeństwa. Król dla narodu, nie naród dla króla. Królobójstwo w Polsce nieznane.

SZLACHTA POLSKA 33

Liczebność. „Naród szlachecki” i jego uwarstwienie. Możliwość władcy, karmazyni, tłum. Odrębny charakter szlachty polskiej. Równość szlachecka. Nobilitacje.

UNIE 40

Swobody wewnętrzne źródłem wzrostu państwowego. Siła przyciągania. „Wolni z wolnymi, równi z równymi”. Unie z Prusami, Infantami, Litwą. Podstawy zjednoczenia z Litwą. Autonomizm polski. Patryotyzm państwowy. Trwałość unij.

SWOBODY JEDNEJ WARSTWY 53

Właściwa miara oceny. Mieszczaństwo. Prawa polityczne.

Losy polskiego samorządu miast. Położenie chłopów w Polsce a w Europie. Stan prawny a rzeczywisty. Reformy XVIII w. Z psychiki narodu. Konstytucja Stanów Zjednoczonych i niewolnictwo w Ameryce.

TOLERANCYA WYZNANIOWA 67

Swoboda religijna jako następstwo swobód politycznych. Położenie żydów. Wobec reformacji. Ustawa tolerancyjna r. 1573. Równouprawnienie wszystkich wyznań. Polska schronieniem prześladowanych. Jak wyglądała reakcja religijna w Polsce? Unia brzeska.

PRAWO I ŻYCIE 78

Wstręt do przymusu. Moralne więzy życia gromadnego. Poczucie prawa. Sądownictwo. Zasada jawności rozpraw i obrony. Własność. Bezpieczeństwo publiczne. Świadczenia cudzoziemców.

WOJNY POLSKIE 86

Wstręt do wojen zaborczych. Piast-symbol. Zamiłowanie pokoju. Kultura obyczajowa. Pospolite ruszenie. Polska wobec narodzin militarystyki. Idee wojen polskich. Przedmurze Europy. Kompetencja sejmu w sprawach wojennych. Problem „wojny słusznej“.

SZERZYZIELKA WOLNOŚCI 96

Promieniowanie swobód. Szlachta litewska przed unią i po unii. Stuletnie oddziaływanie na Moskwę. Władysław IV i konstytucja moskiewska. Emigracja bojarów do Polski. Rola Polaków po utracie państwa. „Za naszą wolność i waszą“. Udział w ruchu wolnościowym Europy. Uniwersalizm sprawy polskiej.

WYPRZEDZENIE EUROPY 107

Linia prosta polskiego rozwoju politycznego. Absolutyzm w Europie i prawa obywatelskie w Polsce. „Regna sed non impera“. Ograniczenie przywilejów szlacheckich przeprowa-

dzzone przez szlachtę. Rewizye konstytucyi. Państwo federacyjne. Reformy bez rewolucyj. Dojrzałość moralna.

UPADEK PAŃSTWA 122

Szukanie przyczyn upadku. Bez-rząd i bez-prawie. „Niezdolność do życia” tworząca wzór praworządnego państwa. Dla kogo „anarchia” polska była niebezpieczną? Nieupodobnienie się do niżej stojącego środowiska. Polska uległa przewadze fizycznej.

DUCH DZIEJÓW POLSKI NA TLE CHWILI
OBECNEJ 128

Następstwa rozbioru Polski. Obalenie równowagi. Związek między upadkiem Polski a chwilą obecną. Spopularyzowanie idei gwałtu. Rozwój militarizmu. Wojna światowa. Ubez władnienie jednostki. Polska historyczna i Europa współczesna. Nasz spadek dziejowy.